

Železna cesta 16, 1000 Ljubljana
01 4735 550
gp@zagovornik-rs.si

Marec, 2020

070-4/2020/1

INFORMACIJE O DOSTOPU DO BANČNIH RAČUNOV ZA TUJCE, KI ZAKONITO BIVAJO V EU

Na podlagi dosedanjih ugotovitev iz obravnave konkretnih primerov Zagovornik načela enakosti posreduje ključne informacije in nasvete v zvezi z **dostopom do bančnega računa**:

- v Sloveniji živečim **tujcem, vključno z osebami brez stalnega naslova bivališča, beguncem in osebami s priznano mednarodno zaščito**;
- **slovenskim državljanom, ki izvirajo iz držav, uvrščenih na seznam tistih z visokim ali povečanim tveganjem za pojav pranja denarja ali financiranje terorizma** (ta seznam je dostopen na spletni strani Urada za preprečevanje pranja denarja¹);
- **slovenskim državljanom, ki so jim banke zaradi različnih razlogov zaprle osebni račun.**

Banke so dolžne omogočiti oziroma ponuditi odprtje OSNOVNEGA plačilnega računa vsem, tudi beguncem in osebami s priznano mednarodno zaščito, ne glede na to, iz katere države prihajajo, če zakonito bivajo v EU.

To so banke dolžne ponuditi posameznikom tudi, če jim zaprejo OSEBNI račun zaradi razlogov, kot je npr. tveganja za pojav pranja denarja ali financiranja terorizma.

Posamezniki lahko **ohranijo bančni račun**, če z njim ne poslujejo v državah, ki so na seznamu držav s povečanim tveganjem za pranje denarja ali financiranje terorizma, in če banke iz Slovenije v teh državah ne morejo izslediti opravljenih bančnih transakcij.

❖ Komu so banke dolžne omogočiti dostop do OSNOVNEGA plačilnega računa?

Dolžnost bank, da odprejo OSNOVNI plačilni račun VSEM osebami, ki zakonito bivajo v EU, določa Zakon o plačilnih storitvah, storitvah izdajanja elektronskega denarja in plačilnih sistemih² (poglavje 8.3 Dostop do osnovnega plačilnega računa, 180. - 185. člen zakona).

Banke so dolžne omogočiti odprtje in uporabo osnovnega plačilnega računa tudi osebi, ki zakonito prebiva v EU, in:

- nima **stalnega naslova bivališča** ali
- je **prosilka za mednarodno zaščito** ali
- **uživa mednarodno zaščito** ali
- ji je bilo **dovoljenje za bivanje zavrnjeno**, vendar izgon iz pravnih ali dejanskih razlogov ni mogoč.

¹ Dosegljivo na: <https://www.gov.si/drzavni-organi/organi-v-sestavi/urad-za-preprecevanje-pranja-denarja/o-uradu-za-preprecevanje-pranja-denarja/sektor-za-sumljive-transakcije/>

² Uradni list RS, št. 7/18 in 9/18 – popr., dosegljivo na: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO7574>

To pomeni, da lahko osnovni plačilni račun dobijo tudi osebe, ki ne morejo odpreti OSEBNEGA računa, npr. zaradi (ne)rezidentstva ali (slabega) finančnega položaja.

S tem je zagotovljeno, da osebe pri dostopu do bančnega računa niso diskriminirane na podlagi državljanstva ali prebivališča.

Posameznikom je tako zagotovljen dostop do bančnega računa in s tem **bančnih storitev** ne glede na njihove **finančne okoliščine**, kot so zaposlitveni status, raven dohodka, pretekla posojila ali osebni stečaj³.

❖ Kakšna je razlika med OSEBNIM računom in OSNOVNIM plačilnim računom?

Osebni račun	Osnovni plačilni račun
<ul style="list-style-type: none">• Ko posameznik želi pri določeni banki odpreti svoj račun, mu ta po navadi ponudi odprtje osebnega računa. To je običajni transakcijski račun (TRR).• Pri poslovnem razmerju s stranko je v zvezi z osebnim računom banka bolj svobodna, npr. od pogodbe lahko odstopi tudi enostransko, razloga za odstop pa ni dolžna sporočiti, zavezuje jo le dvomesečni odpovedni rok (v izjemnih primerih tudi krajši).• Banka ni strožje zavezana k obveznostim sklepanja takšnih poslovnih razmerij s strankami.	<ul style="list-style-type: none">• Osnovni plačilni račun je posebna oblika plačilnega računa.• Banke so manj svobodne pri poslovnem razmerju s stranko, saj jih k sklepanju takih računov posebej zavezuje zakon.• Posamezniki, ki zakonito prebivajo v Sloveniji, imajo zagotovljen dostop do računa ne glede na njihove finančne okoliščine (kot so zaposlitveni status, raven dohodka, pretekla posojila ali osebni stečaj).• Banke ne smejo razlikovati strank na podlagi njihovih osebnih okoliščin (tudi ne na podlagi njihovega državljanstva, prebivališča, spola, rase, barve kože, etničnega porekla itd.)

❖ Kako so banke dolžne obveščati o OSNOVNEM plačilnem računu?

Banke so ob osebnem računu **dolžne ponujati tudi osnovni plačilni račun** in zagotoviti postopek odpiranja takega računa, ki ni preveč težaven ali obremenjujoč za stranko.

Banke so na svojih spletnih straneh in v vseh prostorih, v katerih poslujejo s strankami, dolžne⁴ objaviti informacije o:

- razpoložljivosti in splošnih cenovnih pogojih osnovnih plačilnih računov,
- postopkih za uveljavitev pravice do dostopa do osnovnega plačilnega računa,
- načinov za dostop do postopkov izvensodnega reševanja sporov.

Strankam morajo biti na voljo **lahko dostopne informacije** o:

³ Povzeto iz sporočila Banke Slovenije za javnost – Osnovni plačilni račun, z dne 23. 9. 2016, dosegljivo na: <https://www.bsi.si/mediji/62/sporocilo-za-javnost-osnovni-placilni-racun>

⁴ 185. člen Zakona o plačilnih storitvah, storitvah izdajanja elektronskega denarja in plačilnih sistemih

- posebnih **značilnostih in pogojih** uporabe osnovnega plačilnega računa,
- z njim povezanih **nadomestilih** in
- o **brezplačni pomoči** v zvezi s tem.

Iz informacij mora biti razvidno, da za odprtje osnovnega plačilnega računa **nakup dodatnih storitev ni pogoj**.

❖ **Kdaj lahko banka ZAVRNE odprtje OSNOVNEGA plačilnega računa?**

Banka lahko vlogo za odprtje osnovnega plačilnega računa zavrne le, če bi odprtje takšnega računa pomenilo kršitev Zakona o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma⁵.

Banka lahko⁶ zavrne odprtje osnovnega plačilnega računa tudi, če:

- ima posameznik že **odprt plačilni račun pri drugi banki** v Sloveniji, razen če je ta v fazi zapiranja;
- ali če tisti, ki je podal vlogo za odprtje računa, krši oziroma je v zadnjih treh letih **kršil pogodbene obveznosti** do te banke;
- ali ima banka informacije, da ima posameznik na plačilnem računu zabeležene neizvršene sklepe za **izvršbo ali prisilno izterjavo**.

O zavrnitvi prošnje o odprtju osnovnega plačilnega računa je banka stranko dolžna pisno in brezplačno obvestiti ter navesti razlog(e) zanjo, najkasneje v 10 dneh. V takšnem obvestilu je stranki dolžna navesti tudi pojasnilo o postopku pritožbe in drugih možnostih ukrepanja zoper zavrnitev prošnje o odprtju osnovnega računa.

❖ **Kdaj lahko banka ZAPRE OSNOVNI plačilni račun?**

Če ima posameznik že odprt osnovni plačilni račun, lahko banka enostransko zapre osnovni plačilni račun tej osebi le, če je izpolnjen kateri od pogojev⁷:

- če je imetnik računa namerno uporabil račun za nezakonite namene,
- če na računu več kot 24 mesecev ni bilo nobene transakcije,
- če je imetnik računa banki podal netočne informacije z namenom pridobitve računa,
- če imetnik računa ne prebiva več zakonito v EU,
- če je imetnik računa naknadno odprl še en račun pri drugi banki,
- če je imetnik računa v zadnjih treh letih kršil pogodbo, ki jo je sklenil z banko,
- zaradi določb drugega zakona, tudi Zakona, ki ureja preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma).

❖ **Kaj pomeni, da lahko banka zavrne odprtje ali zapre OSNOVNI plačilni račun zaradi tveganja za pranje denarja ali financiranje terorizma?**

Banka lahko med drugim zavrne dostop do osnovnega plačilnega računa ali zapre tak račun zaradi tveganja za pojav **pranja denarja ali financiranja terorizma**.

Banka lahko pri posamezniku predhodno poizve, ali namerava izvesti transakcije v katero od držav s Seznama tveganih držav⁸, ki ga objavlja Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja.

⁵ Uradni list RS, št. 68/16 in 81/19, dosegljivo na: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO7132>

⁶ Določila so povzeta iz (7) odstavka 181. člena Zakona o plačilnih storitvah, storitvah izdajanja elektronskega denarja in plačilnih sistemih.

⁷ 184. člen Zakona o plačilnih storitvah, storitvah izdajanja elektronskega denarja in plačilnih sistemih

⁸ Dosegljivo na: <https://www.gov.si/drzavni-organi/organi-v-sestavi/urad-za-preprecevanje-pranja-denarja/o-uradu-za-preprecevanje-pranja-denarja/sektor-za-sumljive-transakcije/>

Na ta seznam so uvrščene države, ki po podatkih mednarodnih organizacij:

- imajo pomanjkljivo zakonodajo ali
- te zakonodaje ne izvajajo v celoti ali
- se države povezuje z drugimi tveganji, ki lahko vplivajo na uspešnost boja zoper pranje denarja in financiranje terorizma.

Banka lahko **zapre osnovni plačilni račun** tudi, če je bila **izvedena transakcija v katero izmed držav na Seznamu tveganih držav, če banka transakcije v tej državi ne more izslediti.**

Banke morajo po zakonu⁹ izvajati t. i. preglede strank, h katerim sodi tudi **sledenje možnim spornim transakcijam**. Če banke teh pregledov stranke **dejansko ne morejo izvesti**, morajo svoje poslovno razmerje s stranko prekiniti oziroma ga ne smejo skleniti. Pri tem so banke zavezane k **molčečnosti** – to pomeni, da banke ne smejo ne stranki ne drugim ustanovam¹⁰ razkriti dejanskega **razloga za zavrnitev odprtja ali za zaprtje osnovnega plačilnega računa**.

Zagovornik na podlagi konkretnih primerov ugotavlja, da v nekaterih državah, ki so na Seznamu tveganih držav, npr. v Iranu, banke ne morejo slediti bančnim transakcijam, ki bi jih opravili posamezniki iz Slovenije v te države.

❖ **Kaj lahko stori posameznik, če ima težave z odpiranjem oziroma zapiranjem računa pri banki?**

Če ima posameznik težave z odpiranjem oziroma zapiranjem računa pri banki v Sloveniji, je smiselno **preveriti, ali gre za osebni račun ali osnovni plačilni račun.**

Če posameznikom banke zavrnejo odprtje osebnega računa ali jim tega zaprejo, lahko ti zaprosijo za odprtje **osnovnega plačilnega računa**. Tudi v tem primeru se je najbolje izogibati opravljanju bančnih transakcij z državami, ki so na seznamu tveganih držav, za katere obstaja povečano tveganje za pranje denarja ali financiranje terorizma, še posebno s tistimi, v katerih banke tem transakcijam ne morejo slediti.

V primeru, da banka te storitve stranki zavrne, je smiselno problem najprej skušati rešiti po notranjih poteh, torej tam kjer so vam bile pravice kršene. Banka je dolžna zagotoviti informacije o notranjem **postopku pritožbe zoper zavrnitev odprtja osnovnega računa**. Tudi če stranka v postopku pritožbe ni uspešna, je to koristno zaradi zagotavljanja dokazil pri morebitnem ukrepanju v drugih postopkih.

Vse pritožbe posameznika in odgovori banke naj bodo pisni (knjiga pritožb, pisna pritožba in podobno). Priporočljivo je, da si posameznik – pritožnik shrani kopije pritožb in dokazila o tem, kdaj jih je uporabil.

Posameznik ima **pravico do izvensodnega reševanja spora** z banko. Posameznik se lahko **s pritožbo obrne tudi na Banko Slovenije**, ki je pristojna za izvajanje nadzora nad bankami. V obvestilu o zavrnitvi storitve posamezniku je banka dolžna navesti ustrezne kontaktne podatke za uporabo teh poti.

❖ **Oseba, ki je žrtev ali priča diskriminacije, se lahko po pomoč obrne na Zagovornika načela enakosti**

Zagovornik načela enakosti **zagotavlja varstvo pred diskriminacijo** vsakemu posamezniku in posameznici, lahko tudi pravnim osebam, ne glede na katero koli osebno okoliščino in na različnih področjih družbenega življenja. Med temeljnimi nalogami in pristojnostmi Zagovornika¹¹, ki je

⁹ Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranju terorizma

¹⁰ Med nekaterimi izjemami ni Zagovornika načela enakosti.

¹¹ Delovanje Zagovornika ureja Zakon o varstvu pred diskriminacijo (Uradni list RS, št. 33/16 in 21/18 – ZNOrg); dostopen na: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO7273>

samostojen in neodvisen državni organ, so **pomoč, svetovanje in podpora posameznikom ali skupinam, ki se počutijo diskriminirane.**

Oseba, ki se čuti diskriminirano zaradi katere izmed osebnih okoliščin (npr. narodnost, etnično poreklo, jezik, vera, starost, spol), se lahko po pomoč obrne na Zagovornika. Diskriminirana oseba ali priča diskriminacije se lahko odloči tudi za prijavo diskriminacije (na posebnem obrazcu), s čimer sproži uradni postopek ugotavljanja diskriminacije.

Več informacij na: www.zagovornik.si

Pokličete nas lahko na brezplačno telefonsko številko: 080 81 80:

- vsak dan od 10h do 12h
- ob sredah tudi od 15h do 18h

Lahko nam pišete tudi na e-naslov: gp@zagovornik-rs.si

Naše delo lahko spremljate tudi na Facebooku in Twitterju

Obiski strank do preklica epidemije niso mogoči.